

VERKSAMHETSPLAN 2014
CENTRUM FÖR ARBETARHISTORIA
I
LANDSKRONA

Inledning

Under 2014 ställs CfA inför uppgiften att ta flera steg i riktning mot att utvecklas till ett nationellt centrum för arbetarhistoria med en verksamhet som även sträcks ut till ett internationellt rum. För att kunna göra detta måste personalen utökas. Kontakterna med de centrala medlemsorganisationerna, främst fackförbunden och ABF, måste också intensifieras i syfte att identifiera gemensamma och angelägna projekt kring forskning och undervisning. Den internationella verksamheten kräver samtidigt att initiativ tas till forskningsprojekt som omfattar forskare från flera länder. Allt detta kräver en utökning av de resurser som står till förfogande. Därför måste en av de viktigaste uppgifterna vara att söka anslag och bidrag från olika håll.

Utbildning och forskning

Ett av de ben CfA vilar på utgörs av utbildning och forskning i universitetets regi. Sedan starten har en rad akademiska universitetskursor anordnats, men det finns samtidigt en ambition att utsträcka kursverksamheten till andra, icke-akademiska områden i samverkan med medlemsorganisationerna. Även sådana kursor har tidigare anordnats, men strävan i denna riktning måste under året intensifieras. På så sätt fullföljs också en viktig del av den tredje uppgiften.

Akademiska kursor

Under 2014 kommer som vanligt temakursen på kandidatnivå, *Arbetarhistoria – klass, kultur och rörelse i den industriella epoken*, att ges vid CfA. Kursen är viktig eftersom flera av studenterna också skriver uppsatser och examensarbeten med arbetarhistorisk inriktning och med handledare knutna till CfA.

Övriga kursor

Förutom de akademiska kursorna kommer vi under året att fortsätta med det kursprogram för arbetslivsmuseer om dokumentation och minnesberättelser, som vi utvecklat tillsammans med ArbetSam (Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd) och som vi inledde under vårterminen 2011. Här finns goda möjligheter att knyta an till utställningsverksamheten som kan berikas genom dessa kontakter. Kursprogrammet ges på olika platser i hela landet och är därför viktigt mot bakgrund av CfAs nationella uppdrag.

Vi har också ambitionen att erbjuda en kurs om arbetarrörelsens historia med fackligt aktiva som målgrupp. En sådan kurs har tidigare getts med deltagare från IF Metall.

Samarbetet med utbildningsförvaltningen i Landskrona måste också utvecklas under året. Men denna samverkan måste också betraktas mot bakgrund av den ökade betydelse som nordvästra Skåne håller på att få i utbildningssammanhang. Här kan vi peka på den nya lärarutbildningen på Campus Helsingborg och den kursverksamhet om gränser och regioner som Centrum för Öresundsstudier tagit initiativ till. I dessa sammanhang för vi en dialog med berörda parter.

Pedagogiska program

Arbetet med de pedagogiska halvdagsprogrammen för gymnasieelever och/eller studeranden inom eftergymnasiala utbildningar och folkhögskolor kommer förhoppningsvis att rulla på lika bra som föregående verksamhetsår. Eventuellt kommer vi att behöva göra ett förnyat utskick till skolor i regionen med information om programmen. Vi har dock redan när detta skrivs fått beställningar av flera skolklasser som vill komma till CfA för att genomgå pedagogiska program och eventuellt bekanta sig med arkivmaterialet under handledning.

Forskningsprojekt

Som vi skrev i inledningen är det angeläget att utveckla forskningsprojekt i samverkan med medlemsorganisationerna men också med forskare över hela landet och på ett internationellt plan. Några akademiska forskningsprojekt är pågående eller under planering.

Projektet *Främlingsfientlighet och arbetarrörelse. Arbetarrörelsens förändrade ställning och framväxten av främlingsfientliga strömningar i Landskrona 1945-2005*, som finansierades av Vetenskapsrådet, resulterar under 2014 i två böcker:

Hans Wallengren, *Socialdemokrater möter invandrare. Arbetarrörelsen, invandrarna och främlingsfientligheten i Landskrona*, samt

Victor Lundberg, *En idé större än döden - en fascistisk arbetarrörelse i Sverige, 1933-1945*.

Ett större projekt om åkeribranschen och lastbilsförarnas arbetssituation planeras. Arbetstiteln är *Lastbilsförare i fjärrtrafik. Ett historie- och arbetsvetenskapligt projekt om utvecklingen inom svensk åkerinäring och chaufförsyrket ca.1970-2014 med fokus på arbetsmiljö, arbetskraftsrekrytering, arbetarkultur och arbetsorganisation*. Fyra forskare är engagerade i projektet och det har förankrats i möten med centrala ombudsmän i Transport.

Ytterligare ett forskningsprojekt, *Kolgruvesamhällen i ett komparativt perspektiv under 1800- och 1900-talen*, är under utveckling. Förrförra året gjordes ansökningar om finansiering till Forskningsrådet för socialvetenskap och arbetsliv (FAS) och Riksbankens jubileumsfond. Tanken är att utveckla projektet till ett internationellt, komparativt projekt med deltagare från flera länder. Under våren kommer att vi diskutera ett samarbete med en internationell forskargrupp som kommer att göra en presentation om kolgruvearbetare och migration på *European Social Science History Conference* i Wien 2014.

Forskningscirklar

Arbetet med att starta forskningscirklar måste fortsätta och vi måste uppmana medlemsorganisationerna att ta kontakt med oss inför jubileer eller av andra skäl. Vi kan på flera sätt ställa upp som en resurs som kan inspirera till grävcirklar. Ambitionen är att under året, tillsammans med medlemsorganisationerna, medverka till att sprida och utveckla cirkelverksamheten ytterligare, lokalt, regionalt och nationellt.

En ny cirkel tillsammans med S-kvinnor i Landskrona startade i januari 2013 och har åtta-nio deltagare. Syftet är att forska i arkivmaterialet som finns på Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona. Kvinnoklubben bildades 1905 och materialet är i det närmaste intakt. Under hösten 2014 ska vi organisera ett seminarium om vad cirkeln kommit fram till och arbeta vidare med att sammanställa resultatet i bokform.

Under året fortsätter arbetet med de dokumentationsprojekt och forskningscirkel som inleddes under förra eller förrförra året och som det finns en redogörelse för i verksamhetsberättelsen. Bland dessa kan nämnas Draka Kabel i Ystad och Trelleborgs AB i Sjöbo. Dessa cirkel bedrivs tillsammans med ABF och IF Metall. Cirkeln med före detta anställda på Draka Kabel kommer under året att resultera i en bok, medan cirkeln bland arbetarna vid Trelleborgs AB i Sjöbo kommer att presentera sitt arbete i en något mindre broschyr. Ambitionen är att dessa publikationer skall komma ut under året. Boken från cirkeln på Draka kabel ges ut under sensvåren och har titeln:

"Vi ska inte låta oss raderas ut ur historien. Om arbete och kamratskap vid Draka kabel i Ystad".

Vi kommer att fortsätta samarbetet med ABF inom ramen för Gräv-på-nytt-satsningen. Enligt den PM för samarbetsmetoder mellan ABF och CfA som utarbetades under förrförra verksamhetsåret kommer CfA här i första hand att fungera som en kunskaps- och kontaktresurs för ABF och övriga medlemsorganisationer.

Dokumentationsprojekt

Från 1970-talet och framåt har ett mycket stort antal gräv- och forskningscirkel bedrivits av föreningar och på arbetsplatser i hela landet. Det finns dock inte någon samlad dokumentation av allt detta arbete med uppgifter om vilka och hur många som har deltagit, vilka resultat de avsatt och var man kan hitta materialet. Vi kommer därför att fortsätta med att bygga ut den sökbara databasen med alla dessa uppgifter. Här behöver vi också hjälp av medlemsorganisationerna för att få kunskap om alla cirkel. Tre personer kommer under året att arbeta vidare med projektet.

Som framgår av verksamhetsberättelsen igångsattes ett Dokumentations- och intervjuprojekt om arbete vid Öresundsvärvet i samband med ett endagsseminarium och en invigning av en utställning i november 2013. Detta arbete kommer att utvecklas under året i nära samarbete med Varvshistoriska föreningen. Vi kommer att fortsätta arbetet med forskningscirkel med före detta varvsanställda i Landskrona och inventera det material som bland annat finns på museet och på varvshistoriska föreningen. Vi planerar också en samverkan med Svenska Migrationscentret kring digitalisering av varvsarkiv, men arbetar parallellt dokumentationsprojekt i Landskrona och/eller Helsingborg. Ett samarbete med Öresund Drydocks och andra företag på varvsudden i Landskrona utvecklas. Forskning om migration i Östersjö/Nordsjöområdet (Lars Hansson) med inriktning på kunskaps- och erfarenhetsöverföring genom arbetsmigranter kommer att utvecklas med fokus på

varvsindustrin utifrån ett globalt perspektiv. Forskning/dokumentation av Sölvesborgsvarvet bedrivs också, och ett samarbete med Varvshistoriska Föreningen i Sölvesborg kring en forskningscirkel utvecklas. Forskning/dokumentation av Oskarshamnsvarvet kommer också att genomföras. Här byggs upp ett samarbete med Varvshistoriska Föreningen i Oskarshamn. Möjligheter till forskningscirkel undersöks.

Under hösten 2014 organiseras en intern workshop om aktuella forskningsprojekt om varvsindustrin och senare samma höst arrangeras en konferens tillsammans med varvshistoriska föreningar i Sverige och Svenska Varv. Då kommer vi även att ha vernissage på ny varvshistorisk utställning.

Arbetshistoriska seminariet

Arbetshistoriska seminariet kommer under våren att arrangera sju seminarier, varav fem i Landskrona, ett på historiska institutionen i Lund och ett på Statarmuseet i Torup (se bifogat program). Under hösten arrangeras fyra eller fem seminarier. Programmet för hösten färdigställs i början av september. Bland annat planeras ett heldagsseminarium om varvsprojektet och ett seminarium om S-kvinnor.

Bokprojekt

Förutom ovan nämnda bok om Draka kabel och Öresundsvarvsprojekt kommer vi också att arbeta med planeringen av en femte konferensantologi. Nio eller tio skribenter finns anmälda och pengar söks för tryckning.

CfA:s verksamhet i Småland och Blekinge

I Ljungby finns intresse av att forma ett industrihistoriskt centrum eller industrimuseum, vilket Centrum för Arbetarhistoria verkar för att stödja genom ett eget projekt där. Deltagarna arbetar med att gå igenom lokaltidningen Smålänningen efter intressant material om den lokala industrihistorien. Detta material fotograferas sedan av och kommer att tillgängliggöras i digital form via Kommunarkivet i Ljungby. Deltagarna i Älmhult genomför intervjuer med arbetskraftsimmigranter i samarbete med Svenska Emigrantinstitutet och denna verksamhet innebär producerande av nytt spännande arkivmaterial. I Markaryd är projektdeltagaren verksam med dokumentation kring pappersindustrins historia i Timsfors.

Utställningsverksamhet

Utställningen *Levande Solidaritet*, om Spanska inbördeskriget, kommer att monteras ner under vårvintern. Utställningen om Öresundsvarvets uppgång och fall kommer däremot att stå kvar under året. Målsättningen är att ytterligare någon utställning ska komma upp under hösten.

Utåtriktad arbetarhistorisk verksamhet

Det produceras väldigt mycket arbetarhistorisk forskning som dock dessvärre inte sprids till det omgivande samhället. Detta innebär att forskningens samhällsrelevans osynliggörs och att konstruktiv kritik av forskningen inte förs fram i den omfattning som vore möjligt. Ännu värre är kanske att forskaren går miste om mycket kunskap han kunde få från det omgivande samhället. Här föreslås ett effektivt, billigt och lätt distribuerat sätt att producera digitala bildspelsutställningar som visar arbetarnas och arbetarrörelsens historia. Bildspelen kan produceras av CfA och sedan distribueras över hela landet genom ABF.

Ett sådant bildspel kan visas på en monitor i samband med olika evenemang, på arbetsplatser, på folkhögskolor, Folkets Hus, bibliotek, äldreboende osv. Bildspelet varar i mellan 5-12 minuter och visar på ett pedagogiskt sätt resultaten av arbetarhistorisk forskning i text, bild och med filmklipp. I anslutning till monitorerna tillgängliggörs, exempelvis i samarbete med bibliotek, den forskningslitteratur som bildspelet bygger på, antingen det är en eller flera böcker, artiklar osv. Det är också möjligt att anordna föreläsningar med den aktuella forskaren i anslutning till lokalen eller evenemanget där bildspelet visas. Det är också möjligt att producera bildspel för nya forskningsprojekt och därmed efterlysa kunskap från samhället i form av personer som kan intervjuas eller som känner till värdefullt källmaterial.

Under 2014 skulle CfA kunna producera tio bildspel för testkörning på olika lämpliga arenor. Dessa skulle då utgå från de mest färgstarka och strategiska forskningsprojekt med koppling till det arbetarhistoriska klustret kring CfA. Möjliga första ämnen är bilindustrin, varvsindustrin, gruvindustrin, livsmedelsindustrin, plastindustrin, metallindustrin, lantarbete, pappersindustrin, främlingsfientlighet, Öresundsmigration.

Informationsverksamhet

Utgivningen av CfAs medlemsblad kommer att fortsätta under året. Aktiva insatser kommer att genomföras för att rekrytera fler medlemsorganisationer. Detta har med framgång gjorts när det gäller de fackliga organisationerna. Tillsammans med Arbetshistoriska seminariet ska aktiva insatser genomföras för att öka antalet deltagare i verksamheten. Såväl hemsidan som Facebook är viktiga kanaler och ska uppdateras kontinuerligt med information om verksamheten. En ny informationsfolder kommer att arbetas fram. Vi måste överhuvudtaget bli bättre på information och skicka ut fler medlemsblad.

Samverkan

Som framgår av verksamhetsberättelsen har vi utvecklat ett samarbete med flera parter. Vi kommer under året att vidareutveckla samverkan om forskning och undervisning med bland annat ArbetSam, Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona, Styrgruppen Svenska Varv, Landskrona kommun (utbildningsförvaltningen), Svenska Migrationscentrat, Emigrantinstitutet, Industrihistoriska föreningen, Läns museet, IF Metall, ABF, forskarkooperativet KUBIK med flera.

En vidareutveckling av verksamheten i Småland står därför på dagordningen.

Som framgått ovan är det av största vikt att vi utvecklar dialogen med de centrala medlemsorganisationerna kring olika forsknings- och undervisningsprojekt.

För att förstärka CfAs roll som nationell organisation har möjligheten av verksamhet i Småland diskuterats. Ett samarbetsavtal har slutits med forskarkooperativet KUBIK, lokaliserat på Ädelfors Folkhögskola i Vetlanda kommun. Socialdemokraterna i Ljungby har nu, i samverkan med ABF och Lars Hansson, lagt en motion om etablerande av ett interaktivt industrihistoriskt centrum, vilken antagits av Ljungby kommunfullmäktige. CfA och KUBIK skulle i samverkan kunna bli utförare av strategiska funktioner i detta industriprojekt. En spännande möjlighet vore också att sprida detta projekt som avser att synliggöra och väcka intresse för industriarbete, historiskt och i nutid, till flera andra kommuner.

Ett mycket fruktbart samarbete har som framgår av verksamhetsberättelsen även inletts med forskningsinstitutet WTS (Work, Technology and Social Change) vid Lunds universitet, vars verksamhet delvis är förlagd till Landskrona. Under våren kommer CfA och WTS tillsammans med Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona att söka anslag för ett gemensamt projekt i syfte att digitalisera och i form av en webbutställning synliggöra material från arkivet. Tillsammans med WTS, Centrum för Öresundsstudier vid Lunds universitet och CTA (Centrum för tillämpad arbetslivsforskning vid Malmö högskola) kommer vi under hösten 2014 även att arrangera en vetenskaplig konferens i Landskrona med arbetsnamnet *Arbetsliv och arbetsmarknad i framtidens Öresundsregion*. Till konferensen kommer att bjudas in forskare från både Sverige och Danmark.

Arbetshistoriska seminariet vårterminen 2014

Under resterande delen av vårterminen arrangerar Centrum för Arbetarhistoria (CfA) och ABF fyra seminarier i Landskrona, ett på och i samarbete med, Statarmuseet i Torup och ett på Historiska institutionen i Lund tillsammans med Radikala Nätverket. Seminarierna är öppna för alla intresserade och inträdet är fritt. Med undantag för den guidade industrirundan i Landskrona ingen förhandsanmälan. Fika serveras. **OBSERVERA att detta är en något reviderad upplaga av det program som gick ut i januari.**

Tisdag 28/1, kl 15 – 17.30 på Landskrona Folkets hus i sal "Vipan"

"Åkeribransch i förändring". Ett idéseminarium med anledning av ett planerat forskningsprojekt på CfA om åkeribranschs historia med fokus på långtradarchaufförer och senare decenniernas starkt förändrade villkor för denna yrkesgrupp. Från Transportarbetareförbundets avdelning i Malmö medverkar **Gerhard Wendt** och **Tommy Sjöman**, och från CfA historikerna **Lars Berggren** och **Hans Wallengren**. Dessutom medverkar **Mikael Ottosson** från Arbetsmiljöhögskolan i Lund.

Freitag 14/3, kl 14 – 16, Historiska institutionen, Lunds universitet, Magle St. Kyrkogata 12A, sal 2.

"Olika sätt att artikulera arbetarklassens motstånd: Nya perspektiv på arbetarhistoria". **Karin Jonsson**, Södertörns högskola och **Matias Kaihovirta**, Åbo Akademi, båda gästdoktorander på Historiska institutionen vid Lunds universitet, berättar om sina respektive avhandlingsprojekt; i Karins fall en begreppshistorisk undersökning av arbetarrörelsens politiska språk och i Matias fall om politiskt deltagande på Billnäs bruk i Finland under tidigt 1900-tal. I samarbete med Radikala Nätverket.

Lördag 5/4, kl 10.30 – 12, Guidad tur i Landskronas industrilandskap.

Historikern Hans Wallengren från CfA och Landskronakännaren Christer Skiöld leder och guidar en tur till fots och med buss i Landskronas gamla industriområde. Turen börjar och slutar vid gamla SJ-stationen. OBS förhandsanmälan till Hans Wallengren på 0768-825302 eller hans.wallengren@hist.lu.se senast den 27/3. Begränsat antal platser.

Onsdag 7/5, kl 19 – 20.30, Centrum för Arbetarhistoria, Eriksgratan 66, Landskrona.

”Kulturarv i rörelse” Etnologen **Annika Alzén**, från Linköpings universitet, presenterar utifrån sin bok med samma titel resultat från ett forskningsprojekt om den s.k. ”Gräv-där-du-står-rörelsen” som hade sin höjdpunkt på 1970- och 1980-talen. På seminariet presenteras också CFA:s nya databas över gräv-där-du-står-cirklar.

Söndag 11/5 på Statarmuseet i Torup, kl 12.30 – 15.

Med anledning såväl av den årliga Litteraturrundan som av Statarmuseets tema under året, som handlar om fascism och nazism, arrangeras ett seminarium med författaren och journalisten **Henrik Arnstad**, som kommer att ta upp teman från sin nyutkomna bok, *Älskade fascism: de svartbruna rörelsernas ideologi och historia*. Till seminariet kommer även **historikern Lars Olsson** från Växjö, som kommer att tala under rubriken *Nazisternas väg till makten i Tyskland*. I samarbete med Statarmuseet. Henrik Arnstads föredrag är **kl 12.30 – 13.30** och Lars Olssons **kl 14 – 15**.

Onsdag 14/5, kl 19 – 20.30, Centrum för Arbetarhistoria, Eriksgratan 66, Landskrona

”Arbetarrörelse och främlingsfientlighet”. Historikerna **Hans Wallengren** från CFA och **Victor Lundberg** från Malmö högskola kommer att redovisa sina resultat från ett nyligen avslutat forskningsprojekt med samma rubrik, detta utifrån var sin alldeles nyutkommen bok på detta tema, Hans Wallengrens med titeln *Socialdemokrater möter invandrare. Arbetarrörelsen, invandrarna och främlingsfientligheten i Landskrona under efterkrigstiden*, och Victor Lundbergs bok med titeln *En idé större än döden - en fascistisk arbetarrörelse i Sverige, 1933-1945*.

Lördag 17/5, kl 13 – 15, . Centrum för Arbetarhistoria, Eriksgratan 66, Landskrona

”Politiska fångar”. Några av författarna till boken om politiska fångar *”... faror för staten av svåraste slag: politiska fångar på Långholmen 1880-1950”*, historikerna **Lars Ekdahl** från Södertörns högskola, **Lars Berggren** från CFA och **Roger Johansson** från Lunds universitet samt f d kulturombudsmannen på IF Metall **Kjersti Bosdotter** från Stockholm, gästar seminariet och berättar om de politiska fångarna i Sverige under slutet av 1800-talet fram till mitten av 1900-talet.

Arbetshistoriska seminariet vid Lunds universitet bedriver en öppen seminarieverksamhet som syftar till att öka den historiska förståelsen för samhällsförändring ur ett underifrånperspektiv. Verksamheten strävar efter att vara en mötesplats för akademiker och en intresserad allmänhet. För vidare information se www.arbetarhistoria.org eller ring 0768-825302.